

A nevek a szöveg stílusszerkezetében

Krúdy Gyula Aranykéz utcai szép napok című kötetének névstilisztikai vizsgálata

PETHŐ JÓZSEF

1. Bevezetés

Krúdy azok közé az összetéveszthetetlen stílusú írók közé tartozik, akikre — ahogyan ezt KEMÉNY GÁBOR (1991: 25) mondja — „néhány mondatukból vagy akár sorukból nyomban ráismerünk”. Továbbgondolva ezt a meglátást megkockáztathatónak tűnik az az állítás is, hogy Krúdyra nemcsak pár mondatából, hanem írásainak néhány nevéből is mindjárt ráismerhetünk. Az olyan közismert „hívóneveken” kívül, mint amilyen a *Szindbád*, a *Rezeda Kázmér* vagy a *Pistoli*, gondoljunk most csak például a *Szerelmes Iván*, az *Ábrándi*, a *Bánatiné*, a *Császárkabáti* vagy *Nyírjes Evelin* nevekre.

Krúdy stílusának kétségtelenül a legegényibb jellegzetességei közé tartoznak az írói névadással alkotott nevek is (vö. KOVALOVSKY 1956: 533, J. SOLTÉSZ 1989, PETHŐ 2008), így ezek vizsgálata érdemben hozzájárulhat az életmű teljesebb stilisztikai leírásához. A névtan és a stilisztika interdiszciplináris találkozása így itt különösen termékeny lehetőségeket kínál (vö. HOFFMANN 2014: 5–6). Jelen dolgozatban e lehetőségek közül egy kötet, az Aranykéz utcai szép napok nevének vizsgálatára vállalkozom. A korpusz kiválasztásának a fő oka az, hogy ez a novellagyűjtemény Krúdy egyik legfontosabb, a stílus szempontjából prototipikusnak is tekinthető szöveg(együttes)e, amelyben a líraiság és az ironia, az impresszionizmus és szecesszió, a stilizálás és a realista elemek sajátos, leginkább krúdysnak tartott szintézise hozza létre a stílushatást (vö. pl. KEMÉNY 2001, PETHŐ 2014).

2. Stilizált reformkor: a valóságos nevek a kötetben

Bár J. SOLTÉSZ KATALIN kiváló, Krúdy névadásának vizsgálata szempontjából alapvető jelentőségű tanulmányában az író műveiben szereplő valóságos nevek vizsgálatát a Krúdy-kutatás, az életrajzírás és szövegekritika feladatkörébe utalja (1989: 452), magam mégis fontosnak tartom a valóságos nevekre való kitérést is. Ezeknek a neveknek ugyanis a stílus, különösképpen a stilizálás

(a stilizálás fogalmáról, illetve műbeli szerepéről általában lásd PETHŐ 2014) szempontjából kitüntetett jelentősége van.

Az Aranykéz utcai szép napok kora a felszínen a reformkor, ezt az elsőként adódó befogadói vélekedést a kötet számos alakjának, helyszínének, vendégfogadójának és egyéb referenciális elemének korjelző szerepű (erejű) valóságos neve alapozza meg: *Arany János, Barabás* (Miklós), *Degré Alajos, Erkel Ferenc, Fáy András, István főherceg* (Habsburg Lotaringiai István főherceg nádor), *Jósika Miklós, Kisfaludy* (Károly), *Kossuth Lajos, Kuthy Lajos, Petőfi Sándor, Teleki László, Tompa Mihály, Vörösmarty Mihály; Pest-Buda; Kávéforrás* (kávéház), *Török Tsászár* (kávéház), *Zrínyi* (kávéház), *Csiga* (vendéglő), *Sas* (*Arany Sas* vendéglő); *Redout* (bálterem); *Életképek* (folyóirat) stb.

Valójában azonban a novelláskötet mégsem a reformkort idézi fel, hanem egy stilizált, pontosan nem is azonosítható 19. századi időszakot teremt meg, a kötetet „az időnek a korai reformkor és a kiegyezés, sőt a századforduló közötti lebegtetése” jellemzi (KEMÉNY 2001: 327). Vagyis ahogyan erre már KOSZTOLÁNYI DEZSŐ (1907/1977: 250) is felfigyelt, ez a kor „nem »történelmi«. Inkább arról van szó, hogy az író elképzel egy régi kort, és [...] játszik vele.” Az idősíkok egymásba csúsztatásának szemléletes példája az (1), ahol is az 1830-ban meghalt „K. Károly, divatos elbeszélő író”, vagyis Kisfaludy Károly az *Életképekben* (a folyóirat 1846-ban indult!) megjelent művéről¹ beszél, megemlítve — a Kisfaludy halálakor még csak tizenkét éves (!) — Vachott Sándor értékelését is, de szóba kerülnek itt Petőfi házasságkötése (1847) után írt versei is.

- (1) Egy esztendő múlt el azóta, hogy az íróasztalomnál ültem, és elbeszélést írtam az *Életképeknek*. Macsodán! Ez volt a hősöm neve, sűrű szemöldöke összenőtt homlokán. Míg a hölgyet Estellának hívták. Vachott Sándor azt mondta a kávéházban, hogy nem a legsikerültebb műveim közül való — pedig rólad zengett a büszke lant, ó boldog szerelem. A Csigában, az egykori Vörösmarty-asztalnál, korunk írói álarcot viselő orgyilkosai gonosz megjegyzésekkel kísérték a novella megjelenését. P. K. siller-borába, szokás szerint, nagyokat harapott, de hatalmas sárga fogsorait dühös kuvasz módjára csattogtatta az én lábikráim felé. „Egy költő nem zenghet mindig a boldogságról — vélekedett —, csupán a kéményseprők boldog emberek Pest-Budán. Lám, Petőfi is amint megnősült, vesztett költészetében.” (ASzN. 5.)²

¹ Az utalás („rólad zengett a büszke lant, ó boldog szerelem”) szerint a szóban forgó mű a Boldog szerelem lenne: ez azonban valójában nem Kisfaludy Károly elbeszélése, hanem Kisfaludy Sándor (1807-ben megjelent) versciklusa.

² Az Aranykéz utcai szép napok következő kiadását használtam: Krúdy Gyula: *Aranykéz utcai szép napok*. 1916. Békéscsaba, Tevan Adolf könyvnyomdája. A kötetbeli idézetek utáni oldalszámok minden esetben erre a kiadásra vonatkoznak.

3. „Mert nevében benne volt az ősz s a tavasz, a szomorúság és a vidámság” — a név jelentősége

A dolgozat e részének megalapozásaként érdemes röviden kitérni arra, hogy Krúdy mennyire nagy jelentőséget tulajdonított a neveknek. Ezt a tényt számos olyan az írótól származó, idevágó idézettel lehetne igazolni, ahol ez explicit formában megjelenik, de most csak egyet hadd idézzek, amely önmagában is jól mutatja, hogy Krúdy névadása egyáltalán nem esetleges, hanem nagyon is fontosnak tartott tudatos poétikai-stilisztikai választás eredménye, illetve azt, hogy az író maga is teljes mértékben tisztában volt a nevek asszociatív-konnotatív jelentésének, stilisztikai szerepének fontosságával: „én százféle nevet gondoltam ki Szerencsenő számára, és végeredményben mégis a Szerafin illett reá a leginkább. Mert nevében benne volt az ősz s a tavasz, a szomorúság és a vidámság” (Th. 243).

Az Aranykéz utcai szép napokban is több olyan rész van, ahol a nevek jelentőségéről, sőt sorsformáló szerepéről esik szó — ugyan többnyire nem irónia nélkül (az irónia funkcionális pragmatikai-stilisztikai fogalomértelmezéséhez lásd TÁTRAI 2008). Például Rozáli is, akinek „élete egy sóhajtás volt”, nevét okolja balsorsáért:

- (2) Ha legalább Alice-nak hívnának — gondolta magában, mint vidéki barát-nőjét, aki harmadszor ment férjhez szent, bolond szerelemmel egy jóra való fiatalemberhez —, az Alice-oknak szerencsájuk van. Ám Rozáli névvel már harmincéves koromban öregnek éreztem magam. (ASzN. 203.)

Borkovics — aki szintén elégedetlen nevével — „zsebe tele volt levelekkel, amelyeket nem létező, előkelő személyek nevében önmagához intézett. Nagyon szeretett leveleket írni önmagához, amelyekben *kedves Péternek szólította magát, holott Mihálynak hívták.*” A Pesten lakott egy fuvolás című novella hősének igazi nevén *Schneider*, de ez a neve csak a budai, polgári létéhez tartozik, amelyben már nem érzi otthon magát („otthon nem ízlett neki a bor, sohasem volt kedve fuvolázni”), másik énjének, a pestinek más nevet is ad: „Pesten *Szénfínek* nevezte magát”.

A név önmagában vett, immanens jelentőségét mutatja a következő részlet is:

- (3) Annyi lesz csupán életboldogságom, ha valahol hallom a nevét említeni...
Az utcán a kereskedők címtábláin fogom keresni keresztnévét. Sajnos, kevés boltost hívnak Pesten Artúrnak. (ASzN. 200.)

A (3)-ban foglaltakat egy eljövendő boldogtalanságára, magányára készülő szerelmes asszony mondja csábítójának, akiről bizonyosan tudja, hogy el fogja hagyni őt. A csábító férfi személye és a neve azonban teljes mértékben elválík, a név önmagában is képes lesz pótolni a személyt: nem a férfi megjelenése, hanem pusztán nevének meghallása, nem a vele való találkozás, hanem pusztán az *Artúr* név meglátása egy cégtáblán lesz az, ami az „életboldogságot” adja.

Implicit módon, de szintén azt láthatjuk a következő, fent már más összefüggésben idézett részletben is, hogy mennyire kitüntetett jelentősége van a neveknek a kötetben:

- (4) ...elbeszélést írtam az Életképeknek. Macsodán! Ez volt a hősöm neve, sűrű szemöldöke összenőtt homlokán. Míg a hölgyet Estellának hívták. (ASzN. 5–6.)

Itt szempontunkból az a figyelemre méltó, hogy „K. Károly, divatos elbeszélő író”, amikor novellájáról beszél, nem annak cselekményét vagy egyéb jellemzőit tartja fontosnak elsőként említeni, hanem főhőseinek nevét. Ezek a nevek persze valóban különlegesek, önmagukban is stílusjellemző szerepűek: bennük a romantika egyediség- és egyéniségkultuszára ismerhetünk, igaz ez a *Macsodán*-ra (amely annyira egyedi, hogy etimológiájáról nem is tudok egyelőre mit mondani) és a Krúdy által különösen kedvelt, egzotikusnak ható spanyol eredetű *Estellá*-ra. Mindezek a kérdések azonban már átvezetnek a következő ponthoz, az írói névadással megalkotott nevek stilisztikai szerepének vizsgálatához.

4. Stilizálás és irónia: az írói névadással alkotott nevek stíluszerepe

Mint erre fent is utaltam az Aranykéz utcai szép napok legfőbb és legátfogóbb stíluszajátossága a stilizálás (vö. és bővebben lásd PETHŐ 2014). Így a stílusstruktúrában is meghatározó szerepe van a *stilizált neveknek* (vö. J. SOLTÉSZ 1989: 453). Ezek egyik legjellegzetesebb típusa az *-i képzős személynév*, ezek létrejöttét J. SOLTÉSZ (i. h.) így mutatja be: „*-i* képző segítségével bármely szóból vagy akár önkényes hangsorból lehet fiktív vezetéknevet fabricálni”. Így alkotja Krúdy például a *Fáradi*, *Zegernyesi*, *Habfehéri* stb. neveket. Az Aranykéz utcai szép napokban is jellemző ez a névadás: *Emléki*, *Melléki*, *Mór-foki* stb. *Emléki* neve nemcsak különleges morfológiai szerkezete miatt figyelemre méltó, hanem azért is, mert a stilizálás alapja, az emlékezés, pontosabban szólva egy sajátos formájú, újraalkotással történő múltidézés *expressis verbis* jelenik meg benne. Ezeket az összetevőket részben kifejti a szereplő első jellemzése is a kötetben: „Emléki romantikus ember volt, egy régi szép korból maradt Budapesten, borzas köcsögkalapjában és fodros ingével. [...] régimódi kabátot hordott; a füle mellett keményen hátrafésülte haját, mint Festetich Tasziló.” Az *Emléki* anagrammája a *Melléki*, önmagukban is, de így együttesen még inkább ironikus stílushatásúak e nevek.

Szintén stilizáláló jellegűek a *hangsúlyozottan irodalmias nevek* a kötetben. Ezekkel kapcsolatban érdemes megemlíteni, hogy — mint Krúdy több más művében — e kötetben is gyakoriak az explicit és az implicit irodalmi utalások. Különösen feltűnő az orosz irodalom gyakori említése („magam is hozzáfogtam egy hosszú költői beszélyhez, az akkor divatos Anyégin nyomán”; „mint egykor Eugent Moszkvában”; „comte de Turgenyev regényeiből

volt ez kimetszve”; stb.). Az „oroszos jelleg” a névadásban is szerepet kap: „barátném, *Olga*, aki orosz hercegnőnek képzei magát, és harisnyakötőjére egy Puskin-sor van arannyal hímezve” (ASzN. 122). Az orosz mellett az angol irodalom szerepe említendő, ez az egyéb jellegű utalásokon kívül (pl. „a féleszü lord, aki románcokat énekel”, a „Childe Herold szerzője” stb.) szintén megjelenik a névadásban is:

(5) ...egy férfi ült a balján, aki gyönyörűeket hazudott. Olivérnek hívták, mint a Scott-féle regényekben a hősokeket. (ASzN. 204.)

A kötet ironikus stílusához nem lényegtelen adalék, hogy Olivér regényes nevével ellentétben „tyúkászattal foglalkozott [...], és egy gazdag parasztasszonyt vett feleségül”.

Az *Olivér* mellett ehhez az „angol irodalmi” névtípushoz tartozik az *Artúr*, ennek viselője maga így jellemzi nevét: „Angliában a lordokat és a beszély-hősokeket nevezik így”.

A stilizáló névadás egy másik típusába sorolandók a 19. század elejének irodalmi névadására jellemző, a családnevet, esetleg az egész nevet csak kezdőbetűvel jelölő formák is. KOVALOVSKY MIKLÓS (1934: 37) terminusával élve ezek „titkolózó névadással” keletkezett nevek: *K. Károly*, *P. K.*, *K. L.*, *L. Róza*. Ezek közül egyesek jelöltje a névhez fűzött értelmező szerkezet segítségével könnyen azonosítható: *K. Károly*, *divatos elbeszélő írónk*; Kisfaludy Károly, *K. L.*, *divatos beszélyíró és arszlán*; Kuthy Lajos, *L. Róza*, *a nemzet ünnepelt művésznője*; Laborfalvi Róza. Vannak azonban — bár feltehetőleg valóságos személyekre utalnak — olyan „titkolózó nevek” is, amelyeknek megnevezettje (legalábbis számomra) nem ismerhető fel, mint például *a rossznyelvű P. K.*, *D. színész a Don Cézár-ból* stb. Vannak e típusban olyan nevek is, amelyek nyilvánvalóan nem is köthetők valóságos személyekhez, ti. ezek fiktív alakokat jelölnek. Ilyen nevekre látunk példákat a (6)-ban:

(6) Ha még nem szállott le a budai részeken az alkonyat, Szénfi felkereste *M. M.-né*t, aki a pontosságot szerette, holott a fuvolás rendszerint napok múlva ment el a találkozóra; *N. N.-né*t, aki úgy kedvelte a pikáns adomákat, mint valami öreg grófnő, és gazdálkodó asszony létre felpofozta a kocsi-sait; *B. V.-t*, aki zenélt és énekel még akkor is, midőn Szénfi úr már régen megszökött a hátulsó ajtón. (ASzN. 124.)

Ahogy erre J. SOLTÉSZ KATALIN (1989: 456) is rámutatott, Krúdy műveiben gyakran szerepelnek visszatérő alakok, közülük a legismertebbek valószínűleg Szindbád, Rezeda Kázmér és Alvinczi Eduárd. Sokszor azonban valójában nem lehet megállapítani, hogy visszatérő alakról van-e szó vagy csak a név többszöri felhasználásáról. Ilyen visszatérő alak vagy név az Aranykéz utcai szép napokban (az) *Idem* ('ugyanaz'; ebben az esetben inkább a név ismétléséről van szó, hiszen

Idem egyszer húszesztendős „szakállas, bajuszos diák”, máskor meg „ravaszkás járású, csendes mosolygású, se fiatal, se vén” vándormuzsikus), *Lubomirski, Nagybotos Viola*. Az utóbbi nevet — a benne foglalt hangulati-asszociatív ellentétén túl — főleg az teszi különlegessé, hogy egy férfi viseli. Krúdy névadásának egyébként az egyik sajátos vonása, hogy szórványosan bár, de nem kivételesen férfiaknak ad női, nőknek pedig férfinevet (J. SOLTÉSZ 1989: 456). Ugyanakkor ehhez érdemes hozzátenni, hogy a *Viola* mind férfinévként, mind női névként előfordult a történetiségben, nevezetesen az Árpád-korban (HAJDÚ 2010: 506).

B e s z é l ő n é v n e k tekinthető a *Borkovics*. Ti. a név viselője, „egy elzüllött színész”, aki egy beteget gondoz, de egyszer olyan sokáig időzik a kocsmában, hogy gondozottja tüzet rak az ágya alatt, és segítség híján szénné ég. „Később egy alkoholista földbirtokos mellett végezte az ápolási teendőket. Mindennap holtra itta magát, hogy a beteg az alkoholtól megriadjon.”

A kötet névstiliztikai szempontból egyik legérdekesebb neve a *Setétke*, amely különösen összetett jelentésszerkezetben jelenik meg (lásd (7)), ti. egyrészt az elnevezésnek oxymoronszerű magyarázata van („Mert szőke vagyok”), így k o n t r a s z t n é v n e k is tekinthető (vö. KOVALOVSKY 1934: 39), másrészt a név m e t o n i m i k u s jellegűvé lesz a szövegben („Setétke vagyok. A setétben majd akkor is eszedbe jutok, ha már többé nem látsz.”; lásd még (8)).

(7) — Hogy hívnak?

— Setétke — felelt.

— Furcsa — mondtam.

— Mert szőke vagyok — mondta egyszerűen. [...]

— Honnan jöttél, te, földre szállott angyal? — kérdeztem, és derekát átölletem.

— Setétke vagyok. A setétben majd akkor is eszedbe jutok, ha már többé nem látsz. (ASzN. 67.)

(8) Setétke vagyok, akit csak éjjel, estve látnak a férfiak, és máskor soha észre nem vesznek. Csak nézz a holdba, és nyomban eszedbe jutok. (ASzN. 68.)

A *Setétke* név a (9)-ben a BŰN fogalmi tartományával is összekapcsolódik, és a bűnt elkövető lányok általánosító jelölője lesz. Itt szintén a név képi jelentése dominál, amelynek A BŰN SÖTÉTSÉG³ fogalmi metafora (vö. KÖVECSES 2005) az alapja. A mezoszerkezeti egységben összetett poétikai (vö. SIMON 2016),

³ A közkeletű *sötét bűn* metaforikus kifejezésen kívül számtalan szépirodalmi, teológiai stb. példára, párhuzamra lehetne itt hivatkozni. Most csak kettőt idézek: „kárpit bársony a falon, *sötét s lány, mint a bűn*” (Chesterton, Gilbert Keith: Lepanto, Keresztury Dezső fordítása; Keresztury Dezső: Válogatott műfordítások. Budapest, Európa Könyvkiadó Vállalat, 1997. 139); „*A bűn sötétje* és logikátlansága, illetve Istennek a mi szemünkkel felfoghatatlan fényessége a kereszten találkozik, ez pedig felülmúlja a mi logikánkat (Ratzinger, Joseph, XVI. Benedek: A Názáreti Jézus. 2. Budapest, Szent István Társulat, 2011. 180).

m e t a f o r i k u s jelentésszerkezet jön létre, többszörös kiterjesztéssel: így a jelöltek körének kiterjesztésével („Sok Setétke van a búcsúkon”, „Setétke lesz minden lányból”), a bűn különböző formáinak (meggondolatlanság, hazugság, kicsapongás stb.) sorolásával és az ellentétképzéssel (Setétke, este, hajnal előtt, gyónás előtt ↔ a nap a torony felett áll [hajnal után, gyónás után]).

(9) Setétke! Sok Setétke van a búcsúkon, mert a lányok nem gondolkoznak az eszükkel. Amikor a nap a torony felett áll, rugós kanca viszi a kocsit. De estére, hold feljöttével az útszéli fák elkezdik mondani hazugságaikat. Az elhagyott hidak alatt kidugják lábukat az öngyilkosok a folyóból, és nevetve hempereg az országút melletti réten a menyasszony. Hogy az én istenem bocsásson meg nekik. Setétke lesz minden lányból, hajnal előtt, gyónás előtt. (ASzN. 69.)

Meglehetősen valószínűtlen, stilizált név a *Borostyán Félix* is, amely szintén tekinthető kontrasztnévnek. E név viselője ugyanis a dicsőségre utaló *borostyán* és a *félis* ('boldogság', 'szerencse') jelentésével ellentétben végtelenül szerencsétlen és boldogtalan férfiú. Balsorsa azzal kezdődik, hogy „őrült módjára beleeszeretett, amint a tapasztalatlan, jószívű fiatal férfiak beleesnek, valamely számító hölgy tenyerébe”. A házasságkötés után aztán „egy hét leforgása alatt Borostyán megismerkedett hitvese lelki tulajdonaival, boszorkány anyjával, gonosz tulajdonságokkal, amelyek felforralták a véré, indulatos szó röppent el ajkáról, mire hitvese anyja segítségével kidobta a házból. Borostyán Félix télikabát, pénz, lelki nyugalom nélkül a havas utcán találta magát”. Történetének ironikus-tragikus csattanója az, hogy mindennek ellenére nem tud szabadulni az asszonytól, ahogy maga mondja a novella végén: „Most harminckét éves vagyok. Újra hozzá megyek. Talán tizedszer ... Istenem, mi lesz ennek a vége? [...] Amíg élek, pedig soká élek. Tán ötszáz évig... [...] Nem lehet segíteni rajtam.”

Az *Irmafy, Eszterfi Eszter* nevek stilisztikai, konkrétan szólva: szaliens poétikai — főként az ismert névsémáktól való eltéréstől (a sémák jelentőségére nézve lásd TOLCSVAI NAGY szerk. 2017: passim), a fiktív jellegből fakadó — hatásának az az alapja, hogy tövük (vagy más morfológiai osztályozással előtagjuk; ehhez lásd FARKAS 2010: 9) női név, márpedig az anyanév (matronimikon) nem jellemző a magyar családnevek kialakulására, sőt még a névmagyarosítással létrejött *-fi* végű magyar családnevek típusai közé sem igen illeszkednek e nevek (vö. HAJDÚ 2010: 414, FARKAS 2010, TÓTH 2016: 233).

5. Összegzés

A funkcionális kognitív stilisztika az utóbbi évtizedekben meggyőzően igazolta, hogy a stílus nem pusztán dísz, hanem a szöveg értelemszerkezetének meghatározó része (lásd pl. TOLCSVAI NAGY szerk. 1995, TOLCSVAI NAGY 1996,

2005). A fenti vizsgálattal ehhez a háttérfeltevéshez igazodva azt kívántam bemutatni, hogy a szépirodalmi szövegekben szereplő, a stílus releváns összetevőjeként funkcionáló nevek hogyan járulnak hozzá egy adott szövegben a stílus-szerkezethez és ezáltal a szöveg jelentéséhez.

Az itt megjelenő névtípusokra vonatkozó megállapításokat és a névstilisztikai elemzések tanulságait összegezve és általánosítva megfogalmazható az a konklúzió, hogy a kötet nevei meghatározó mértékben járulnak hozzá a stílusszerkezethez, különösképpen a stilizálás, a lírai jellegű poétikusság és az ironia létrehozóiként.

Most csak egy novellagyűjteményt volt módom vizsgálni, de az itt kirajzolódó eredmények további hasonló vizsgálatokra ösztönzőnek tűnnek, hiszen a nevek vizsgálata a Krúdy-életmű leírásában — és bizonyára a stilisztika számára egyéb területeken is — olyan szempontokat, ismereteket kínál fel, „amely tudást máshonnan nem tudnánk megszerezni” (HOFFMANN 2014: 6).

Irodalom

- FARKAS TAMÁS 2010. A *-fi* végű magyar családnevek típusai és története. *Névtani Értesítő* 32: 9–30.
- HOFFMANN ISTVÁN 2014. Név és jelentés In: BAUKO JÁNOS–BENYOVSZKY KRISZTIÁN szerk., *A nevek szemiotikája*. Nyitra–Budapest, Nyitrai Konstantin Filozófus Egyetem Közép-európai Tanulmányok Kara–Magyar Szemiotikai Társaság. 5–21.
- HAJDÚ MIHÁLY 2010. *Családnevek enciklopédiája*. Budapest, Tinta Könyvkiadó.
- J. SOLTÉSZ KATALIN 1989. Krúdy Gyula névadása. *Magyar Nyelvőr* 113: 452–464.
- KEMÉNY GÁBOR 1991. *Szindbád nyomában*. Budapest, MTA, Nyelvtudományi Intézet.
- KEMÉNY GÁBOR 2001. A „szecessziós” Krúdy. Egy Aranykéz utcai éj emléke. *Magyar Nyelvőr* 125: 319–329.
- KOSZTOLÁNYI DEZSŐ 1907/1977. Krúdy Gyula. In: KOSZTOLÁNYI DEZSŐ, *Egy ég alatt*. Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó. 242–251.
- KOVALOVSKY MIKLÓS 1934. *Az irodalmi névadás*. Budapest, Magyar Nyelvtudományi Társaság.
- KOVALOVSKY MIKLÓS 1956. Krúdy Gyula és a nevek. In: BÁRCZI GÉZA–BENKŐ LORÁND szerk., *Emlékkönyv Pais Dezső hetvenedik születésnapjára*. Budapest, Akadémiai Kiadó. 527–533.
- KÖVECSES ZOLTÁN 2005. *A metafora. Gyakorlati bevezetés a kognitív metaforaelméletbe*. Budapest, Typotex.
- PETHŐ JÓZSEF 2008. Szabó Szindbád és társai. A névadás szerepe a Krúdy-stílus ironiájában. In: BÖLCSKEI ANDREA–N. CSÁSZI ILDIKÓ szerk., *Név és valóság. A VI. Magyar Névtudományi Konferencia előadásai*. Budapest, Károli Gáspár Református Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszéke. 597–602.

- PETHŐ JÓZSEF 2014. Szecesszió és biedermeier. A stilizált biedermeier Krúdy novelláiban. In: FRÁTER ZOLTÁN–GINTLI TIBOR szerk., *Születésnap kalandok*. Budapest, Magyar Irodalomtörténeti Társaság. 41–49.
- SIMON GÁBOR 2016. *Bevezetés a kognitív lírapoétikába. A költészet mint megismerés vizsgálatának lehetőségei*. Budapest, Tinta Könyvkiadó.
- TÁTRAI SZILÁRD 2008. Irónia. In: SZATHMÁRI ISTVÁN főszerk., *Alakzatlexikon*. Budapest, Tinta Könyvkiadó. 311–320.
- TOLCSVAI NAGY GÁBOR szerk. 1995. *Helikon 41/3. A stílus diszkurzív elmélete*.
- TOLCSVAI NAGY GÁBOR 1996. *A magyar nyelv stilisztikája*. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó.
- TOLCSVAI NAGY GÁBOR 2005. *A cognitive theory of style*. Frankfurt am Main, Peter Lang.
- TOLCSVAI NAGY GÁBOR szerk. 2017. *Nyelvtan*. Budapest, Osiris Kiadó.
- TÓTH VALÉRIA 2016. *Személynévadás és személynévhasználat az ómagyar korban*. A Magyar Névtörténeti Társaság Kiadványai 38. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó.

Források

- Th. = Krúdy Gyula: *Telihold*. Budapest, Szépirodalmi Könyvkiadó, 1981.
- ASzN. = Krúdy Gyula: *Aranykéz utcai szép napok*. Békéscsaba, Tevan Adolf könyvnyomdája, 1916.

Names in the stylistic structure of the text Stylistic investigation of names in Gyula Krúdy's volume entitled *Aranykéz utcai szép napok* (Good Old Days in Aranykéz Street)

The most unique features of Krúdy's style include the names created by literary naming. The analysis of these names can, therefore, make a significant contribution to a more comprehensive stylistic description of the oeuvre. The interdisciplinary convergence of onomastics and stylistics offers particularly fertile fields of research here. Of these, the present study undertakes the investigation of the names of one volume (*Aranykéz utcai szép napok*/Good Old Days in Aranykéz Street). The main reason for choosing this corpus is that this collection of short stories can also be considered a prototypical text by Krúdy. The investigation of names mainly concerns the following stylistic phenomena: stylization, irony, lyricism. As a conclusion, it can be stated that the names in the volume make a decisive contribution to the stylistic structure and thus to the textual sense.

Keywords: onomastics and stylistics, cognitive stylistics, stylization, irony, lyricism

Pethő József
ORCID: 0000-0002-5680-6738
Miskolci Egyetem
jozsef.petho@uni-miskolc.hu